

Online Journal of Literature....

साहित्याचे विद्यापीठ

□ पुणे □ वर्ष १ ले □ अंक २८६ वा □ मंगळवार दि.१३ जानेवारी २०२६ □ पाने ४ □ मूल्य : निशुल्क (खासगी वितरणासाठी)

विशेष लेख...

लग्न केलं म्हणून बायकोवर कसाही हक्क गाजवायचा का?

– प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

लग्न हे एक सामाजिक बंधन आहे जे दोन व्यक्तींना कायदेशीर आणि सामाजिकरित्या एकत्र आणते, जेणेकरून कुटुंब आणि समाज व्यवस्था टिकून राहावी. पती पत्नी नात्याला पवित्र आणि अतूट नाते मानले जाते, ज्यामुळे जीवनात साथ, भावनिक आधार आणि जबाबदारीची भावना येते. लग्न म्हणजे केवळ दोन व्यक्तींचे मिलन नसून, दोन कुटुंबांना जोडणारा दुवा आहे, जेणेकरून ते एकत्र येऊन प्रेम, विश्वास आणि सहकार्याने आयुष्य जगतात. मात्र लग्नानंतर पती-पत्नी मधील हिंसाचाराचे स्वरूप बघता या नात्याला कुठेतरी काळीमा फासल्या जात आहे,असे खेदाने म्हणावे लागत आहे.

लग्न केलं म्हणून बायकोवर कसाही हक्क गाजवायचा का? आज अनेक स्त्रिया कौटुंबिक हिंसाचाराने त्रस्त आणि ग्रस्त आहे. विवाह नंतर पती-पत्नी मधील संसार सुखी समाधानी व्हावा, अशी अपेक्षा असताना वर्तमान स्थितीत कौटुंबिक हिंसाचाराची अनेक प्रकरणे समोर येत आहे.कौटुंबिक हिंसाचाराचे प्रकार शारीरिक, लैंगिक, भावनिक, मानसिक आणि आर्थिक अत्याचारांमध्ये विभागले जातात, ज्यात मारहाण, लैंगिक शोषण, धमक्या, अपमान, पैशांवर नियंत्रण, आणि मुलांवर होणारा परिणाम यांचा समावेश होतो, आणि आधुनिक काळात विवाहबाह्य संबंध, ऑनलाइन छळ यांसारख्या नवीन स्वरूपांमुळे या गुन्ह्यांमध्ये वाढ होत आहे, ज्यामुळे पीडितांना अनेक गंभीर परिणाम भोगावे लागतात.

मारहाण करणे, ढकलणे, जाळणे, इजा करणे किंवा शारीरिक वेदना देणे. लैंगिक हिंसा: लैंगिक अत्याचार, जबरदस्ती आणि लैंगिक शोषण. भावनिक/मानसिक हिंसा, धमक्या देणे, अपमान करणे, सतत टीका करणे, भीती दाखवणे, आणि पीडितेचे सामाजिक संबंध तोडणे. आर्थिक हिंसा, पैसे देण्यास नकार देणे, नोकरी करण्यापासून रोखणे, आर्थिक संसाधनांवर नियंत्रण ठेवणे, आणि पैसे चोरणे.

ऑनलाइन हिंसा, सायबर बुलिंग आणि सोशल मीडियाद्वारे छळ करणे.असे प्रकार मोठ्या प्रमाणावर वाढले आहे.

अनेकदा पतीकडून जबरदस्तीने पत्नीसोबत अनैसर्गिक शारीरिक संबंध ठेवतात ही एक प्रकारची हिंसास आहे भारतीय दंड संहितेच्या कलम ४९८ अ अंतर्गत ही कृता मानली जाते असे असताना देखील अनेक पुरुष पत्नीसोबत अनैसर्गिक संबंध करण्याची मागणी करतात.भारतात, विशेषतः वैवाहिक संबंधांमध्ये, लैंगिक संबंध (अनैसर्गिक संभोग) कायदेशीररित्या कूरता मानली जाऊ शकते, कारण ते असे वर्तन आहे जे मानसिक किंवा शारीरिक त्रास देते आणि नातेसंबंधाला हानिकारक किंवा हानी पोहोचवते, जे हिंदू विवाह कायदानुसार घटस्फोटासाठी आधार असू शकते; तथापि, त्याला थेट “कूरता“ असे संबोधण्यापूर्वी, न्यायालये प्रत्येक प्रकरणाची परिस्थिती आणि त्यामुळे होणाऱ्या दुःखाचे मूल्यांकन करतात.अनेक उच्च न्यायालयांनी असे निर्णय दिले आहेत की, पतीकडून पत्नीवर सक्तीने केलेले अनैसर्गिक कृत्य, तिच्या इच्छेविरुद्ध केलेले शारीरिक शोषण, हे कूरतेच्या कक्षेत येते आणि यात शारीरिक किंवा मानसिक छळ होतो, असे निकाल दिले आहेत.

जरी वैवाहिक बलात्कार हा गुन्हा नसला तरी, पतीकडून पत्नीवर सक्तीने लादलेले अनैसर्गिक लैंगिक संबंध हे कूरता मानले जाते आणि पत्नी याविरुद्ध कायदेशीर कारवाई करू शकते.

अलीकडे मध्य प्रदेश उच्च न्यायालयाच्या अलीकडील निकालानुसार, पतीने पत्नीवर तिच्या इच्छेविरुद्ध अनैसर्गिक लैंगिक संबंधासाठी दबाव आणणे आणि तिला विरोध केल्यास मारहाण करणे, हे कलम ४९८-अ (कूरता) अंतर्गत गुन्हा ठरविला.

पत्नी ही गृहलक्ष्मी असते. पत्नी घरातील लक्ष्मी समृद्धी आणि आनंदाचे प्रतीक असते, जी घराला स्वर्ग बनवते, कुटुंबाला एकत्र बांधून ठेवते आणि सुख-शांती आणते; म्हणून ती घराचा आधारस्तंभ मानली जाते, जी केवळ घरकाम करणारी नसून घरातील सदस्यांना भावनिक आधार आणि व्यवस्थापन देते, ज्यामुळे कुटुंबात सकारात्मकता आणि प्रगती होते. म्हणून पत्नीचा सन्मान व तिचा आदर करणे हे प्रत्येक पतीचे कर्तव्य आहे.

काही लोकांसाठी हे एक पवित्र बंधन आहे, तर काहींसाठी जबाबदारी आणि गुलामीचे स्वरूप असू शकते, जिथे विचार आणि अपेक्षा जुळत नाहीत.तिथे मात्र हिंसाचार वाढतो.

विवाह म्हणजे केवळ जबाबदारी नसून ते प्रेम, आदर आणि विश्वासाचे नाते आहे, जिथे पती-पत्नी दोघांनाही समान हक्क आणि सन्मानाने जगण्याचा अधिकार आहे, आणि कोणत्याही प्रकारचा शारीरिक किंवा मानसिक छळ सहन करणे कायद्याने गुन्हा आहे; त्यामुळे स्त्रियांना (आणि पुरुषांनाही) छळ झाल्यास मदत घेण्याचा आणि न्याय मिळवण्याचा पूर्ण अधिकार आहे,

पत्नीवर हक्क गाजवणे हे गैरकायदेशीर आणि अनैतिक आहे. विवाह म्हणजे दोन व्यक्तींचा आदर, प्रेम आणि समान हक्कांवर आधारित बंधन आहे.

पत्नीवर कोणताही हक्क गाजवू नये; विवाह म्हणजे हक्क गाजवणे नसून भागीदारी आहे, जिथे पती-पत्नी दोघांनाही समान अधिकार, आदर आणि स्वातंत्र्य असते; कोणत्याही प्रकारचा दबाव, नियंत्रण किंवा अत्याचार करणे हे कायद्याने गुन्हा आहे आणि पत्नीला घरगुती हिंसाचार कायद्यांतर्गत संरक्षण मिळवण्याचा पूर्ण अधिकार आहे. थोडक्यात, लग्न हे एक असे बंधन आहे जे व्यक्तीला आयुष्यभराची साथ, प्रेम आणि जबाबदारी देते, पण ते यशस्वी होण्यासाठी दोन्ही जोडीदारांनी एकमेकांना समजूत घेणे आणि साथ देणे आवश्यक आहे.

गंगापूर येथे पू.सरसंघचालक डॉ. मोहनजी भागवत यांच्या उपस्थितीत होणार भव्य ‘हिंदू संमेलन

ज्योतिर्मय साहित्य

गंगापूर (छत्रपती संभाजीनगर) :

हिंदू धर्म, परंपरा, संस्कृती आणि मूल्यांचे संरक्षण व संवर्धन या उद्देशाने हिंदू संमेलन समिती, गंगापूर यांच्या वतीने भव्य “हिंदू संमेलन” आयोजित करण्यात आले आहे. हे संमेलन शुक्रवार, दि. १६ जानेवारी २०२६ रोजी सायंकाळी ५.०० वाजता गंगापूर येथील जि. प. प्रा. शाळा मैदान, गंगापूर (ता. गंगापूर, जि. छत्रपती संभाजीनगर) येथे संपन्न होणार आहे. आज दिनांक १२ जानेवारी रोजी जिल्हा परिषद मैदान

येथे ध्वजारोहण करण्यात आले तसेच शहरातून भव्य बाईक रॅली काढण्यात

आली. त्यामध्ये शेकडो हिंदू बंधू भगिनी सहभागी झाले होते.

या संमेलनात हिंदू समाजातील प्रत्येक घटकाने संघटित होऊन धर्मजागृतीसाठी सक्रिय सहभाग घ्यावा, या उद्देशाने कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले आहे. समाजप्रबोधन, संस्कृती रक्षण व राष्ट्रभक्तीचा संदेश देणारे विचार या संमेलनातून मांडले जाणार आहेत.

या कार्यक्रमास राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे सरसंघचालक पू. डॉ. मोहनजी भागवत हे या संमेलनाचे

विशेष उपस्थिती म्हणून मार्गदर्शन करणार आहेत.

तसेच, ह.भ.प. गुरुवर्य भास्करगिरीजी महाराज (श्री क्षेत्र देवगड संस्थान), ह.भ.प. गुरुवर्य महंत रामगिरीजी महाराज (मठाधिपती, गोवर्धन धाम, श्री क्षेत्र सरलाबेट), जगद्गुरु श्री श्री १००८ स्वामी शांतिगिरीजी महाराज (जगद्गुरु श्री जनार्दन स्वामी आश्रम, श्री क्षेत्र वेरूळ), ह.भ.प. गुरुवर्य गाथामूर्ती रामभाऊजी महाराज राउत (श्री विठ्ठल आश्रम, जाखमाथा) यांची प्रमुख उपस्थिती लाभणार आहे.

२२ व्या थर्ड आय आशियाई चित्रपट महोत्सवात विशेष परिसंवादाचे आयोजन

ज्योतिर्मय साहित्य

महाराष्ट्र शासन सांस्कृतिक विभाग, महाराष्ट्र चित्रपट रंगभूमी आणि सांस्कृतिक विकास महामंडळ आणि एनएफडीसी यांच्या सहकार्याने आयोजित २२ व्या थर्ड आय आशियाई चित्रपट महोत्सव सध्या दिमाखात सुरू आहे. या महोत्सवादरम्यान जागतिक चित्रपटांमध्ये प्रादेशिक / मराठी चित्रपटांची घेतली जाणारी दखल त्याचबरोबर चित्रपटनिर्मिती, सरकारी अनुदान आणि प्रेक्षकांचा प्रतिसाद ह्यावर विशेष चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. या चर्चासत्राच्या माध्यमातून मराठी चित्रपटसृष्टीच्या विकासासाठी काय करता येईल याचा परामर्श घेण्यात आला. ज्यांच्या चित्रपटांनी केवळ प्रेक्षकांची मनेच नाही जिंकली तर प्रेक्षकांना परत चित्रपटगृहाकडे वळवण्यास भाग पाडले अशा तरुण नव्या दमाचे काही निवडक दिग्दर्शक यावेळी आवर्जून उपस्थित होते.

या चर्चासत्रामध्ये दिग्दर्शक एपिल मे ९९ चे दिग्दर्शक रोहन मापुस्कर, गमन चे दिग्दर्शक मनोज नाईकसाठम आणि गोंधळ या गाजलेल्या चित्रपटाचे दिग्दर्शक संतोष डावखर आदि मान्यवरांनी सहभाग घेतला. या मान्यवरांना फेस्टिव्हलचे दिग्दर्शक संतोष पाठारे यांनी बोलतं केलं.

यावेळी बोलताना दिग्दर्शक संतोष

डावखर म्हणाले, “चित्रपट अर्थांर्जनासाठी की प्रेक्षकांच्या समाधानासाठी याची सध्या गल्लत झाली आहे. निर्मात्यांनी हा विचार चित्रपट बनवण्याआधी करायला हवा आहे की आपल्याला नक्की या चित्रपटातून काय हवंय आणि दिग्दर्शकांनी कुठलाही मोठा विषय चित्रपट ररुपात मांडण्याआधी शॉर्ट फिल्मस करायला हव्यात. त्यानं काय होईल प्रेक्षकांची नाडी तुम्हाला गवसेल. शॉर्ट फिल्मसमुळे तुम्हाला तुमच्या चुका कळतात. तुम्ही जेव्हा रिजेक्ट होता तेव्हा तुम्ही तुमची कलाकृती अधिकाधिक तपासून पाहतात. जागतिक चित्रपट महोत्सवांमधून तुम्ही तुमची चित्रपटांविषयीची नेमकी आवड शोधून काढतात. तुम्हाला समजत मला आउट अँड आउट कर्मशिअल सिनेमा बनवायचे की मला जागतिक स्तरावर नावाजला जावा असा एखादा युनिक सिनेमा बनवायचा आहे.”

तर कास्टिंग डायरेक्ट म्हणून जवळपास १५ वर्षांचा अनुभव असणारे दिग्दर्शक रोहन मापुस्कर यांनी चर्चेत निघालेल्या विषयानुसरून आपलं मत

मांडलं, “चित्रपटांसाठी देण्यात येणाऱ्या सरकारी अनुदान प्रक्रियेत बदल व्हावा. चित्रपटाच्या प्रदर्शनावेळेस जी काही ठराविक रक्कम सरकारकडून देण्यात येणार आहे ती आधीच मिळाली तर आम्हाला चित्रपट लोकांपर्यंत पोहोचवण्यास मदत होईल. मार्केटिंगमध्ये ती रक्कम वापरता येईल जेणेकरून निर्मात्यांचा सुद्धा भार कमी होईल.”

गमनचे दिग्दर्शक मनोज नाईकसाठम म्हणाले, “महाराष्ट्र सरकार संपूर्णतः चित्रपट निर्मिती क्षेत्राला मदतशील आहेत. शूटिंगसाठी सवलती असतील

बसेल.”

डील अट द बॉर्डर, मयसभा, उत्तर , पप्पा सांगा कुणाचे, फ्रान्झ आदी चित्रपटांचा आस्वाद रसिकांनी यावेळी घेतला. पप्पा सांगा कुणाचे या चित्रपटाने प्रेक्षकांना भावूक केलं.

यावर्षीपासून उत्कृष्ट दिग्दर्शकीय पदार्पण हा पुरस्कार सुरू करण्यात आल्याने नव्या दमाच्या अनेक युवा दिग्दर्शकांसाठी हा महोत्सव उत्तम व्यासपीठ ठरणार आहे.

अबू धाबू : पर्यटन विकासाचे दिशादर्शक मॉडल

ज्योतिर्मय साहित्य

(लेखांक-३)

दुबई पासून अंदाजे१३५ कि. मी. अंतरावर असलेले जगात सुरक्षित म्हणून व संयूक्त अरब अमिरातचे राजधानी असलेले अबू-धाबी शहर! संघ राज्याची महत्वाची सर्व कार्यालये व बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचे सर्व कार्यालये येथे आहेत. अमिरातीच्या उत्पन्नातील ५६% पेक्षा अधिक अधुनिकता व परंपरा याचा अनोखा संगम! संयुक्त अरब अमिरात मधील औद्योगिक, राजकीय, संस्कृतिक व पर्यटनाच्या दृष्ट्या महत्वाचे शहर!

सर्वधर्म समभाव येथे पहायला मिळतो! राजेशाही पध्दत येथे मानल्या जाते. हरणांचा पाठलाग करतांना पाण्याचा शोध लागला व तेथे वस्ती निर्माण झाली. ह्या घटने मुळे अबू धाबी म्हणजे हरणाचा पिता हे नामांकरण झालेले

आहे!

शेख झायेद ग्रँड मशीद- हे संपूर्ण जगात

धर्मीयांची वास्तू कलेचा अद्भूत नमुना आहे. राजस्थानी मार्बल मध्ये रामायण,

संगमरवरी कलेत मनमोहक व सुंदर कलाकृती असलेले जागतिक दर्जाचे प्रेक्षणीय स्थळ आहे! तेथील स्वच्छता व प्रसन्नता कायमच स्मृती देणारी आहे. स्वामी नारायण मंदीर- हे सर्वधर्म समभावाचे प्रतिक आहे! हे मंदीर १४ फेब्रुवारी २०२४ रोजी जनतेच्या दर्शनास खुले केलेले आहे. कित्येक हेक्टर जमिनीचा भूभागगत भव्य,

जगात घेऊन जाणारे हे एक अद्भुत ठिकाण आहे. मुख्य वैशिष्ट्ये पूर्णपणे एअर-कंडिशन्ड इनडोर आर्क - उन्हाळ्यातही आरामदायी क्षेत्रफळ सुमारे १५ लाख चौरस फूट आहे. थीम झोन्स- बॅटमॅन, जोकर, सुपरमॅन, वंडर वुमन, टॉम जेरी, बम्स बनी हॉलीवूड क्लासिक वातावरण. खाद्यपदार्थ व खरेदी थीम- आधारित रेस्टॉरंट्स व कॅफे स्मरणिका, खेळणी, टी-शर्ट्स इ. कोणासाठी योग्य? लहान मुले, कुटुंब सदस्य. कार्टून व सुपरहिरो प्रेमी साहसी राइड्स आवडणारे पर्यटक,पर्यावरण व निसर्गाचे अभ्यासक.

अबू धाबी सी वर्ल्ड -सी वर्ल्ड अबू धाबी हे मध्यपूर्वेतील पहिले आणि जगातील सर्वात मोठे इनडोर मरीन लाईफ थीम पार्क असून ते

यास आयलंड येथे आहे. समुद्रातील जीवसृष्टी, शिक्षण आणि मनोरंजन यांचा सुंदर संगम येथे अनुभवता येतो.

भटिकंती

डॉ श्याम कुलकर्णी, पुणे मो. 98238 09656

महाभारतातील कथा प्रसंग या शिल्पकलेतून प्रदर्शित केलेले आहेत! सुंदर व प्रेक्षणीय हिंदू आध्यात्मिक शक्तीचे केंद्र म्हणजे विश्वशांतीचा दिप स्तंभच! फेरारी वर्ल्ड -जागतिक दर्जाचे साहसी अनुभव देणारे परिवारा सह आनंद देणारे स्थळ आहे. वॉर्नर ब्रदर -वॉर्नर ब्रदर्स वर्ल्ड अबू धाबी हे जगातील सर्वात मोठ्या इनडोर थीम पार्कसंपैकी एक आहे. मनोरंजन, साहस आणि हॉलीवूडच्या

पूर्णपणे एअर-कंडिशन्ड इनडोर आर्क आठ वेगवेगळ्या थीम्स- १,५०,००० हून अधिक समुद्री जीव पर्यावरण संरक्षण व संशोधनावर भर. भव्य डिजिटल स्क्रीन, समुद्राची कहाणी. स्थानिक समुद्री जीव- सी लायन, सील लहान मुलांसाठी रंगीत जग. उष्ण कटिबंधीय भागातील मासे थंड प्रदेशातील जीव पॅन्विन्स. जगातील सर्वात मोठ्या अ‍ॅक्लिक अ‍ॅक्वरियम पैकी एक प्रमुख आकर्षणे- डॉल्फिन्स, पॅन्विन्स, शार्क्स, रे फिश लाईव्ह शो व इंटरॅक्टिव्ह प्रेझेंटेशन्स. डॉल्फिन शो हे येथील प्रमुख अकर्षणा पैकी एक आहे. अबू धाबी या संयुक्त अरब अमराती देशातील राज्य असून जगा साठी पर्यटन विकासाचे प्रेरणादायक व मार्गदर्शक मॉडेल आहे!-संपूर्ण.

@sanjaydaramwar +91 98694 20337

जात्यावरच्या ओव्या.....

गाय कपिला लाडकी
हिच वासरू सोनेरी
शेपटीचा गोंडा वर
देवाजीची कारागीरी ||४४४||

गायी संग वासरू
घरादाराला संपत
बाळगोपाळ साजरे
चाले अंगतपंगत ||४४५||

©® सौ. मनोरमा बोराडे
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

आकाश कवेत, पाय मात्र

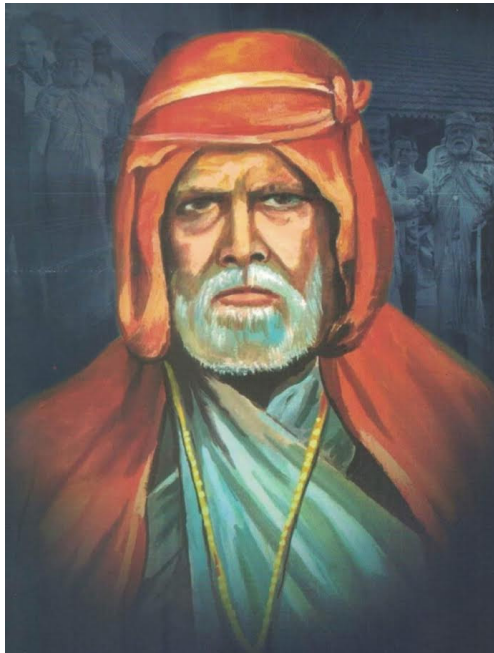
जमिनीवर

ज्योतिर्मय साहित्य

१९९२ मध्ये भारत सरकारने जे आर डी टाटा यांना भारतरत्न हा सर्वोच्च नागरी किताब देऊन त्यांचा सन्मान केला. ही आनंदाची बातमी त्यांना रतन टाटा यांनी कळवली. ही बातमी ऐकल्यानंतर त्यांनी जी प्रतिक्रिया दिली, ती त्यांचे मोठेपण दर्शवणारी आहे. ते म्हणाले, ‘‘ ओ माय गॉड, व्हाय आय एम सिलेक्टेटेड फॉर थिस हॉनर ? आपण हे थांबवण्यासाठी काही करू शकतो का ? भारतात इतरही अनेक महान लोक आहेत जे भारतरत्न या किताबास पात्र आहेत.

मी असे काय मोठे केले ? मी जे काही माझ्या आयुष्यात केले ते माझे कर्तव्यच होते. मी ते उत्तम प्रकारे पार पाडले एवढेच ! मी देशाला विमानसेवा दिली आणि मूल्याधारीत उद्योगसंस्कृती रुजविण्याचा प्रयत्न केला. पण म्हणून मी एवढ्या मोठ्या सन्मानाला पात्र आहे का ? ‘‘

पदव्यांसाठी, पुरस्कारांसाठी हव्यास करणाऱ्या लोकांच्या डोळ्यात अंजन घालणारी ही प्रतिक्रिया आहे. आज प्रत्येक जण मोठेपणाला हपापलेला असतो. मी इतरापेक्षा किती श्रेष्ठ, मला किती समजते हे दाखवण्याच्या प्रयत्नात असतो. कधी कधी हे दाखवण्याच्या प्रयत्नात ती व्यक्ती केविलवाणी दिसते हेही खरेच ! राजकारण हे खरे तर समाजसेवेचे क्षेत्र. परंतु या क्षेत्रात काम करणारे समाजसेवेच्या उद्देशाने अभावानेच येतात. बहुतेकांना सत्ता किंवा पद हवे असते. ते नाही मिळाले तर ते वाटेल त्या थराला जाण्यासाठी कमी करत

उगवतीचे रंग

विश्वास देशपांडे
चाळीसगाव
मो.९४०३७४९३९२

नाही हे आजकाल आपण पाहतो आहोत. या पक्षातून त्या पक्षात, त्या पक्षातून दुसऱ्या पक्षात असे सारखे पक्षांतर सत्तेसाठी सुरू राहते.

ज्याप्रमाणे जेआरडी टाटा यांनी त्यांना भारतरत्न पुरस्कार भारत सरकारने जाहीर केल्यानंतर प्रतिक्रिया दिली ती पाहून म्हणावेसे वाटते की खरोखर अशा व्यक्ती धन्य होत. भारताचे भूषण होत. कोणतीही अपेक्षा न बाळगता अशा व्यक्ती आपले कर्तव्य निरलसपणे करीत राहतात.

असेच आणखी एक उदाहरण आठवते. १९५२ सालची गोष्ट आहे. प्रख्यात शास्त्रज्ञ आईन्स्टाईन यांनी जर्मनीतून इस्रायलमध्ये स्थलांतर केले होते. त्यावेळी इस्रायलचे पहिले अध्यक्ष चॅम वेजमेन यांचे नुकतेच निधन झाले होते. अशावेळी आईन्स्टाईन यांना इस्रायलचे दुसरे अध्यक्ष होण्याबद्दल विचारण्यात आले. त्यांच्यासारख्या अत्यंत बुद्धिमान व्यक्तीने इस्रायलचे अध्यक्ष व्हावे अशी जनतेची इच्छा होती. (क्रमशः)

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः 🙏

दासबोध स्तवन

उज्वला धर्माधिकारी,
पुणे, मो. ७५८८२ ३५६४६

चतुर्दशब्रम्हनिरूपण

ज्योतिर्मय साहित्य

वाच्यब्रम्ह – गुणरहित ब्रम्हाला खुणेने ओळखण्यासाठी पुष्कळ नावे देतात. म्हणून त्यांना वाच्यब्रम्ह म्हणतात. तें सगळे नाशवंत आहेत.

अनुभवब्रम्ह – आनंदब्रम्ह –प्रत्येक जीवाला आनंदाचा अनुभव सदोदित येत रहातो. त्यामुळे ‘मी आनंदाचा अनुभव घेतो’ ‘अशी त्रिपुटी त्यामध्ये असते. अनुभव घेणारा मी ज्याचा अनुभव घ्यायचा तो आनंद, आणि प्रत्यक्ष अनुभव असे तीन घटक वेगळे पणाने भासतात म्हणून आनंदब्रम्ह आणि अनुभवब्रम्ह दोन्ही माणसाच्या मनाचे व्यापार असतात अर्थात हे दोन्ही नाश पावतात.

तदाकारब्रम्ह – ब्रम्हाशी तदाकार झाल्यावर तेथे वृत्ती राहू शकत नाही. जोपर्यंत अविद्येचा लेश असतो तोपर्यंत वृत्ती निर्माण होतात. त्या वृत्तीला अभ्यासाने तदाकार होण्याची सवय लावली की ती तदाकार होते. परंतु अविद्या संपूर्ण नाहीशी होईपर्यंत वृत्ती पुन्हा खाली येते. याच विचाराने ज्ञानी पुरुषाच्या पाय-या असतात. म्हणून तदाकारब्रम्ह पूर्ण ब्रम्ह नाही.

(क्रमशः)

परमेश्वराची खरी पूजा

असतो. तेव्हा कसलीही काळजी करू नये. त्याच्यावर विश्वास टाकून आनंदात असावे. चित्तवृत्ती परमेश्वराकडे लावावी. तेथून ती विषयाकडे जाऊ लागली म्हणजे संधी साधावी; म्हणजे त्यावर लक्ष असावे. मन विषयाकार होऊ लागले म्हणजे माझे स्मरण करावे. बऱ्याच वेळाने आठवण झाली तरी माझे स्मरण करावे, म्हणजे पुढे पुढे लवकर आठवण होऊ लागेल. ज्याचे मन पूजेत असते त्याची खरी पूजा होते. सर्वाभूतीं भगवद्भाव, आणि कोणाचे मन न दुःखविणे, ही पूजा खरी होय. पूजेला बाह्योपचाराची गरज नसते. मन मात्र अर्पण होणे जरूर आहे. पूजेत भाव असणे जरूर आहे.

भक्ती आणि वैराग्य यांच्यामध्ये तसा फरक नाही. परमेश्वराची आवड म्हणजे भक्ती, आणि विषयाची अनासक्ती म्हणजे वैराग्य. रामराय वनवासात जायला निघाले तेव्हा त्यांनी सीतामाईला बरोबर न येण्याविषयी सांगितले. त्या वेळी तिने उत्तर दिले की, ‘ रामा ! तुझ्याबरोबर असेन तर मला सर्व कष्ट सुखमय आहेत; आणि तुझ्याशिवाय असेन तर सर्व सुखोपभोग हे मला कष्टमयच आहेत. ’ सीता ही रामाची मोठी भक्त होती, आणि म्हणून तिची अशी

अवस्था होती. तिला परिस्थितीची जाणीव नव्हती. पण आपली गोष्ट अशी नाही. आपण एकीकडे परिस्थितीवर अवलंबून आहोत आणि दुसरीकडे आपल्याला भगवंत पाहिजे, म्हणून आपण मध्यम मार्ग धरावा; तो हा की, आपण म्हणावे, ‘ रामा, माझी परिस्थिती तुझ्या इच्छेवर अवलंबून आहे. ’ असे आपण मनःपूर्वक म्हटले की परिस्थिती बदलली तरी आपला आनंद टिकेल.

‘ माझ्या देवाला हे आवडेल का ? ’ अशा भावनेने जगात वागणे हाच सगुणोपासनेचा हेतू आहे. जसजशी आपण सगुणाची उपाधी वाढवतो तसतशी आपली उपासनेला आज आपण कल्पनेने प्रारंभ करू, मागून निश्चयात्मकता आपोआप येईल. चैतन्य सर्व ठिकाणी भरलेले आहे; ते कुठेही प्रकट होऊ शकेल. त्याला प्रकट करणे हे आपल्या भावनेवर अवलंबून आहे. ज्याची भावना खरी शुद्ध, म्हणजे निःसंशय असते, त्याला दगडाची मूर्तीदिखील देव बनते. भावना मात्र शंभर नंबरी पाहिजे; त्यामध्ये भेळू उपयोगाची नाही.

उपाधी वासना नाहीशा करण्यासाठीच नाम ध्यायचे असते.

श्री ब्रह्मचैतन्य
गोंदवलेकर महाराज

ज्योतिर्मय साहित्य

देहाभिमान नाहीसा झाला म्हणजे काळजीचे कारण उरत नाही. ‘ मी साधन करतो ’ असा अभिमान देहाभिमानामुळे उत्पन्न होतो. हा साधनाभिमानही घातुक असतो. तेव्हा, जे काही होते ते परमेश्वराच्या सत्तेने होते असे मानीत जावे. आपले हित कशात असते ते त्यालाच उत्तम कळते, आणि तो सर्व तुमच्या बऱ्याकरिताच करीत

आरोग्य संजीवनी

कोथिंबीर, कांदा, लसूण यांचे आरोग्यासाठी मोठे फायदे !!

ज्योतिर्मय साहित्य

(मागील अंकावरून)

३. हाय ब्लड प्रेशर नियंत्रणात – जर एखाद्याला उच्च रक्तदाबाची समस्या असेल तर त्याने कच्चा कांदा खाल्ला पाहिजे. हृदयाशी संबंधित आजारांमध्येही कांद्याचे सेवन फायदेशीर ठरते. यामुळे हार्ट अटॅकचा धोका बऱ्याच प्रमाणात कमी होतो.

४. लोहाची कमतरता भरून निघेल – कांद्याला लोह, फोलेट आणि पोटॅशियमचा उत्कृष्ट स्रोत मानला जातो. कांदा खाल्ल्याने शरीरातील लोहाची कमतरता दूर केली जाऊ शकते. कांद्यामध्ये अँटी एलर्जिक, अँटी ऑक्सिडेंट सारखे गुण असतात, जे शरीराचे अनेक प्रकारच्या इन्फेक्शनापासून संरक्षण करण्यास मदत करते.

लसूण :

१. डांग्या खोकला, रक्त दोष, घटसर्प, बहिरेपणा, कुष्ठरोग, संधिवात, मुळव्याध, यकृताचे आणि पित्ताशयाचे विकार यावर लसूण गुणकारी आहे. कामोत्तेजना कमी झालेल्यांनाही लसणाचा उपयोग होतो. श्वास मोकळा होण्यासाठी

एक लसूण पाकळी गरम करून किंचित मीठ लाऊन खावी. दमा कमी होण्यासाठी एक पेला गरम पाण्यात दोन चमचे मध आणि १० थेंब लसूण रस घ्यावा. झोपण्यापूर्वी ३ लसूण पाकळ्या दुधात उकळून घेतल्याने दमा रात्री त्रास देत नाही.

२. न्यूमोनिया नाहीसा होण्यासाठी एक लिटर पाण्यात एक ग्रॅम लसूण आणि २५० मि.ली. दूध घालून उकळवावे. पाव हिस्सा करावे. हे दूध दिवसातून तीन वेळा घ्यावे. क्षयरोगासाठी लसूण दुधात उकळून घ्यावे, असे आयुर्वेदात सांगितले आहे. लसूण पौष्टिक, वीर्यवर्धक, उष्ण, पाचक, मलनिस्सारक आहे. मुरुमे आणि मोड्या

संकलन –

डॉ. प्रमोद ढेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.

आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क – ९२ ७१ ६६९ ६६९

(पिंपल्स) कमी होण्यासाठी लसूण नियमित चेहऱ्यावर चोळावा. नायटा, इसब झालेल्या त्वचेवर लसूण चोळल्याने

रोग बरा होतो. ३. रक्तवाहिन्यांवरील दाब, ताण कमी होतो. नाडीचे आणि हृदयाचे ठोके कमी पडतात. लसणाचे सहा थेंब चार चमचे पाण्यातून दोन वेळा घेतल्याने उच्च रक्तदाब नियंत्रित राहतो. वाढलेला रक्त दाब कमी होण्यासाठी लसूण, पुदिना, जिरे, धने, काळी मिरी आणि सैंधव मिठाच्या चटणीचे सेवन करावे.

४. लसणाच्या नियमित वापराने रक्तवाहिन्यांतील साचलेले कोलॅस्टेरॉल निघून जाते. रक्तवाहिन्या कडक व कठीण होत नसल्याने हृदयाचा झटका येण्याची संभावना कमी होते. हृदयाचा झटका आल्याबरोबर पाच सहा कच्च्या लसूण पाकळ्या चावून खाल्ल्याने हार्ट फेलचा धोका टळतो.

५. आहारात लसणाचा सातत्याने वापर केल्यास कर्करोगाची शक्यता कमी होते. कारण लसूण कर्करोगाच्या पेशींना वाढू देत नाही. कर्करोगामध्ये नियमित लसणाचे सेवन करत राहिल्याने पांढऱ्या पेशींची वाढ होऊन कर्करोगाच्या पेशींची वाढ ३९ टक्क्यांनी कमी होते.

श्री संत ज्ञानेश्वर

अभंग व अर्थ

अभंग ११

जरासंदुमल्लमर्दन तु ।

गजपित्राहटणु तो गे बाई ॥१॥

कुब्जकपान तो ।

सुदाम्या अनुसंधान तो गे बाई ॥

धु०॥

रखुमादेविवरु तो ।

कंसचाणूरमर्दन तो गे बाई ॥२॥

अर्थ :

हे जीवरूपी सखी जरासंधाला मल्ल

युध्दातुन मारणारा व हत्तीला

नक्रापासुन वाचवणारा तोच आहे.

कुब्जेला भोग देणारा व सुदाम्याची

मदत करणारा तोच आहे. कंस व

चाणुर यांचे मर्दन करणारा तो

रखुमाईचा पती आहे असे माऊली

सांगतात.

अभंग १२

ब्रह्मादिका आठकु तो ।

शिवध्यान ध्यानकु तो गे बाई ॥१॥

गौरीजाप्यसहस्त्रनामीं तो ।

पुण्यपावन त्रैलोक्य तो गे बाई ॥२॥

रखुमादेविवरु तो ।

सहजपूर्ण तो गे बाई ॥२॥

अर्थ :

हे जीवरूपी सखे तो परमात्मा

शिवाच्या ध्यानाचा विषय आहे. व

तो ब्रह्मादिकांना गोचर नाही. पुण्य

पावन त्रैलोक्यच तो असुन त्याला

पार्वती सहस्त्र नामानी जपत असते.

सहज व पूर्ण बोध असलेला तो

रखुमाईचा पती आहे हे माऊली

सांगतात

लघु
बोधकथा

◆ चांगला राजा ◆

एकदा एका तळ्यातला बेडकांना वाटले, की आपल्याला एक राजा हवा. म्हणून त्यांनी देवाकडे तशी मागणी केली. तेव्हा देवाला हसूच आले व त्याने 'हा घ्या राजा !' म्हणून एक लाकडी ओंडका तळ्यात टाकला. तो पाण्यावर पडताच पाणी उसळले. ते पाहून सगळे बेडूक घाबरले आणि बाजूला जाऊन बसले. थोड्या वेळाने पाणी शांत झाल्यावर तो ओंडका काही हालचाल करीत नाही असे पाहून त्याच्यावर चढले व उड्या मारू लागले. मग त्यांना वाटले की या राजापेक्षा दुसरा चांगला राजा हवा. तेव्हा त्यांनी देवाची प्रार्थना करून दुसरा चांगला राजा पाठवण्याची विनंती केली. देवाने एक बगळा पाठविला. त्याने बेडकांना मारून खायला सुरुवात केली. म्हणून बेडकांनी देवाकडे अजून चांगल्या राजाची मागणी केली. ते ऐकून देव म्हणाला, 'मी तुम्हांला पहिला राजा पाठवला होता तो तुम्हांला आवडला नाही. आता तुमचं कर्म तुम्हीच भोगा.' तात्पर्य

- देवाने ज्या स्थितीत ठेवले आहे त्यात समाधानी असावे

तिळगुळाची सोप्या पद्धतीने बनवलेली सुंदर चिक्की

ज्योतिर्मय **साहित्य**
तीळागूळ घ्या गोड गोड बोला म्हणत संक्रांतीचे मोठ्ठ्या उत्साहात स्वागत करून भोगी पासून ते रथसप्तमी पर्यंतआपल्यात तिळगुळाचे विविध प्रकार बनवले जातात. आनंदाने एकमेकांना खायला घालतात . आमच्या लहानपणी तर आम्ही या गोड दिवसासाठी खुप आतुर असायचो . अगदी आई तिळगुळ बनवायला सुरु करायची तेंव्हापासून ते अगदी तिळगुळाच्या वड्या पासून ते पोळ्या , हलवा तर मनसोक्त ताव मारून फस्त तर करायचोच पण त्याहून जास्त आनंद, उत्साह म्हणजे याचा असायचा , संध्याकाळी नवीन कपडे घालून हातात एक छोटा डब्या घेऊन सर्व मुले शेजारी , मैत्रिणींच्या घरोघरी जायचपरतावे . मोठ्यांना नमस्कार करून त्यांनी दिलेला तिळगुळ ,हलवा त्या डब्यात भरून आणायचा आणि मग कोणाला

जास्त मिळाला ते पहायचो नंतर गोल बसून ताव मारायचो . मला तसे तर सर्वच प्रकार जावडतातच पण त्यातल्यात्यात जास्त आवडता पदार्थ म्हणजे चिक्की .

तशी चिक्कीही अनेक प्रकाराने बनवली जाते . रोज , विलायची यासारखे वेगवेगळे फ्लेव्हर्स सुद्धा यात घातले जातात ,गुळ किंवा साखर घातली जाते . अगदी पारदर्शक ,चकचकीत दिसावी म्हणून लिक्विड ग्लुकोज सुद्धा वापरला जातो . तशी आधी करायला मलाही थोडी किचकट वाटायची .कारण ज्यावर ती बनवायचे त्याला ..पोळपाट ,लाटणे ,सुरी .. सर्वांना ती चिकटू नये म्हणून लाटण्यापूर्वी भरपूर तूप लावावे लागायचे . कधी कधी हे करून पण थोडी चिकटते ,नाहीतर जाड होते , पाक थोडासा कमी झाला की वातड होते .

पण आता एक वेगळी युक्ती सापडली आणि चिक्की बनवणे खुप

सोपे झाले आणि तूप एकदम कमीतकमी तर लागतेच पण एकदम पातळ ,पारदर्शक , खुसखुशीतहोणराच ,आणि ते ही इतक्या झटपट बनतात या पद्धतीने केल्या तर की ...बनवून तर पहा ..आणि मग सांगा ही ट्रिक कशी वाटली ?

साहित्य : १ वाटी तीळ ,१ वाटी बारीक कुटलेला कीवा चिरलेला गुळ , १ चमचा वेलची पावडर किंवा ५..७ थेंब रोज इसेन्स, १ चमचा तूप. कृती : प्रथम गॅसवर कढई ठेवून त्यात तीळ घालून मध्यम आचेवर एकसारखे सतत परतावे.

म्हणजे छान गुलाबी , खमंग होतात आणि त्यामुळे चिक्की खुसखुशीत आणि खमंग होतेअसते भाजून झाले की खाली काढून घ्यावेत .

त्यानंतर मंद आचेवर कढई ठेवून त्यात तूप घालून ते पातळ झाले की गुळ घालावा .गुळाचा आधी पातळ पाक बनेल आणि त्यानंतर हळू हळू कडेकडेने बुडबुडे होऊ लागतील .आता त्यात वेलची पावडर किंवा रोज इसेन्स घालावा ,चकचकीत पाहिजे असल्यास एक चमचा लिक्विड ग्लुकोज घालावा . त्यानंतर रंग बदलण्यास

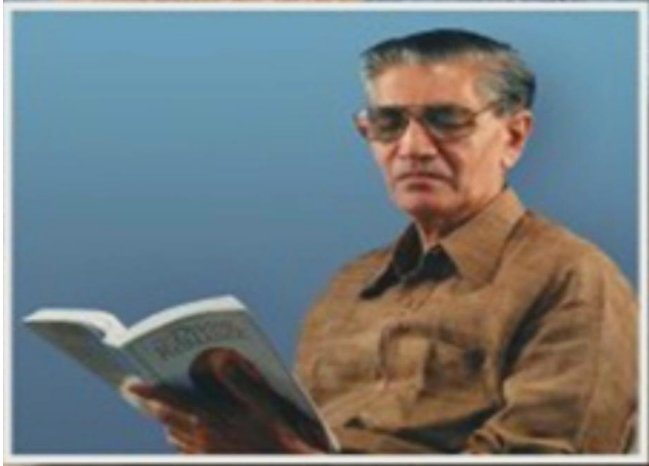
सुरुवात होईल . किंचीत लाल रंग झाला की एका बशीत किंवा कोणत्याही छोट्या वाटी किंवा डिश मध्ये थोडेसे पाणी घेऊन त्यात पाकाचा थेंब टाकावा .तो न पसरता बोटांनी त्याची गोळी बनवली गेली तर गोळीबंद पाक तयार झाला. आता त्यात तीळ घालून थोडेसे

एकजीव करून घ्यावेत . कढई खाली काढून ठेवावी . तीळ आधी भाजलेलेच असल्यामुळे आता जास्त परतण्याची गरज नसते. आता पोळयाटावर बटरपेपर ठेवून त्यावर १ चमचा कढईतील तीळागूळ घालून तो मोठा असेल

साखर घालून सुद्धा अशीच चिक्की बनवता येते.बटरपेपरवर लाटून केल्यामुळे हि चिक्की तूप खूपच कमी लागत असल्यामुळे तूपकट होत नाही. आणि चिकटत नाही त्यामुळे ही चिक्की बनवणे अगदीच सोपे जाते आणि हव्या तश्शा पातळ बनतात त्यामुळे त्या जास्तच खुटखुटीत बनतात. लिक्विड ग्लुकोज मुळे चकाकी येते,काचेसारख्या ट्रान्सफरंट बनतात. हा घातला नाही तरी हक्रकत नसते. त्यामुळे चवीत फरक पडत नाही. पाक मात्र एकदम कडक करावा, म्हणजे चिक्की छान बनते. चला,, संक्रांतीच्या तयारीला लागा वआनंद लुटा.

डॉ. न. म. : गारवड्याचे इनामदार जोशी

ज्योतिर्मय **साहित्य**
(मागील अंकावरून)
दरम्यानच्या काळात न.म.जोशी यांच्या मातोश्री अन्नपूर्णा जोशी यांनी नसंचे प्रशिक्षण भिलवडी येथे घेतले. त्याचा लाभ म्हणजे केसरीवाड्यात वरच्या मजल्यावर स्त्रिया बाळंत होण्याचा सूतिका सेवामंदीर नावाचा दवाखाना होता तिथे त्यांना नोकरी मिळाली. केसरीवाड्यातच दवाखान्याच्या वरच्या मजल्यावर टपरीवजा खोली अन्नपूर्णा जोशी यांना रहायला मिळाली. तेथे राहून त्या स्त्रियांची बाळंतपणे करीत. ही सेवेची संधी आणि राहण्याची सोय जयंतराव टिळक यांच्या मातोश्री यांनी करून दिली होती. डॉ. न. म. जोशी यांचे कुटुंब पाच वर्षे टिळक वाड्यात राहिले. येथे रहात असताना केसरीवाड्यात गणेशोत्सवानिमित्त होणाऱ्या भजन, कीर्तन, प्रवचने, व्याख्याने यांचा लाभ न.म. जोशी यांना कळत्या वयात झाला. केसरीवाड्यात एकदा स्वातंत्र्यवीर सावरकर हेही आले होते. त्यांची स्वयंसेवक म्हणून सेवा करण्याची

संधीही न.म. जोशी यांना मिळाली होती.

मी आणि अमरेंद्र भास्कर मराठी बालकुमार साहित्य संस्थेचे कार्यवाह दिलीप गरुड न.म.जोशी यांना भेटण्यासाठी बुधवारी ७ जानेवारीला त्यांच्या घरी गेलो होतो. तेंव्हा त्यांनी त्यांची डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्याशी झालेल्या भेटीची आठवण सांगितली. ते सांगत होते... मावशीकडे सांगलीमध्ये रहात असताना मी नववीत सांगलीच्या

सिटी हायस्कूलमध्ये शिकत होतो. तेंव्हा साने गुरुजी गोष्ट आम्हाला सांगायला हायस्कूलमध्ये आले होते. कथाकथनाच्या प्रवाहात डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांची माहिती माझ्याकडे बघत त्यांनी सांगितली होती. ज्यामुळे बाबासाहेब आंबेडकर माझ्या मनात पक्के बसले होते.

केसरीवाड्यात आई-वडीलांकडे रहायला आल्यावर मी एस.पी.

कॉलेजमध्ये सायन्सला प्रवेश घेतला. पण सायन्समध्ये रस नसल्याने मी नापास झालो. पुढच्या वरच्या शिक्षणासाठी एस.टी. सी. करण्यासाठी मी प्रवेश घेतला. पैसे मिळविण्यासाठी पेरग्रेटजवळचे वृत्तपत्र विक्रेते क.म.गोखले यांच्याकडील वृत्तपत्रे मी घरोघर टाकू लागलो. भानूविलास थिएटरच्यासमोर प्राचार्य ना.वा. तुंगार नावाचे पाली भाषेचे पंडीत रहात होते. त्यांच्याकडे मी टाइम्स ऑफ इंडिया टाकत होतो. एका सकाळी प्राचार्य तुंगार एक कागदाचं भेंडोळ घेऊन खाली रस्त्यावर उभे होते. माझा आत जाण्याचा त्रास वाचला. त्यांच्याजवळ अंक देत मी विचारले, “इयं कुणाची वाट बघता आघात ? तुमचे कागद कुठे पोचवायचेत का ?” ते म्हणाले नाही. “माझ्याकडे आता डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर येणार आहेत. त्यांना माझ्याकडून काही संदर्भ हवे असतात. ते मी त्यांना देत असतो. हे कागद त्यांचेच आहेत.” मी म्हंटले, माझी ओळख करून द्याल

का ?. ते म्हणाले पुढील महिन्यात ते येणार आहेत तेव्हा ओळख करून देतो.

पुढील महिन्यात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर येणार असल्याचा दिवस प्राचार्य ना.वा. तुंगार यांनी मला सांगितला. त्यादिवशी तुंगार हातात पुस्तकाचे बाड घेऊन त्यांच्या घराच्या रस्त्यावर उभे होते. मीही पेपर लवकर टाकून ९ च्या सुमारास त्यांच्यासमवेत उभा होतो. मोदी गणपतीच्या बाजून एक काळी गाडी येऊन तुंगार यांच्याजवळ थांबली. गाडीतून एक उंचीपूरी भारदस्त व्यक्ती खाली उतरली,ते म्हणजे डॉ बाबासाहेब. खासदार पा.ना. राजभोज त्यांच्या समवेत होते. मी बाजूला उभा होतो. तुंगार यांनी त्यांचे बोलण झाल्यावर

त्यांनी हा मुलगा तम्हाला भेटू इच्छितो असे त्यांना सांगितले. मी वृत्तपत्रा पो-याच्या वेशातच होतो. त्यांनी माझे नाव विचारत शिक्षण काय घेतो याची चौकशी केली. पेपर टाकून शिक्षण घेतोय हे ऐकून त्यांना आनंद झाला. ते म्हणाले छान! असेच कष्ट करीत जा. कष्ट करणारी माणसं मोठी होतात. तुझ्याकडे आता कोणता पेपर आहे ? मी म्हंटले, आता फक्त केसरी पेपर शिल्लक आहे. मी लगेच त्यांना केसरीचा अंक दिला. त्यांनी खिशातून एक रुपयाची नोट काढून मला दिली. त्यावेळी केसरीची किंमत दोन

आणे होती.मी चौदा आणे परत त्यांना देण्यासाठी खिशात हात घातला, तर ते माझ्या आणखीन जवळ आले आणि म्हणाले “राहू देत मित्रा, चौदा आणे. त्याची

युवकांचे प्रेरणास्त्रोत : स्वामी विवेकानंद

ज्योतिर्मय **साहित्य**
आज आपल्या आजूबाजूची परिस्थिती म्हणजे आपल्या देशातीलच युवकांची परिस्थिती बघितली तर ती खूप अशी समाधान कारक नाही असे म्हणावे लागेल. कारण युवक हा अनेक बाबींशी संबंधित असतो, आहे .मग युवक विद्यार्थी संघटनेशी संबंधित आहे, राजकीय संघटनेशी संबंधित आहे, राजकारणाशी संबंधित आहे, सामाजिक कार्याशी संबंधित आहेत. शेती क्षेत्राशी संबंधित आहे, शिक्षण क्षेत्राशी संबंधित आहे परंतु ज्या प्रमाणात आणि ज्या एका योय दिशेने युवकांचे कार्य पुढे जायला हवे ते मात्र हवे तसे नाही, म्हणजेच थोडक्यात आज युवक हा एका भरकटलेल्या अवस्थेत सापडला आहे. असे म्हणायला हरकत नाही. प्रत्येक क्षेत्रात युवकांच्या संघटना आहेत. शिक्षण क्षेत्रात आहेत सामाजिक क्षेत्रात आहेत राजकीय क्षेत्रात आहेत पण या सर्वांचे ध्येय काय आहेत ? याचाच विसर त्यांना पडलेला आहे. सर्व संघटनांची सरमिसळ झाली आहे. आणि युवक वर्गात खूप मोठा संप्रभ निर्माण झाला आहे. कारण एकच आहे किया युवाशक्तीचा वापर केला जातो. परंतु त्यांच्या प्रश्नाकडे मात्र लक्ष दिले जात नाही, आणि त्यामुळे त्या भरकटले आहेत। त्या त्या वेळेपुरता त्यांच्यामध्ये उत्साह असतो. मात्र त्यानंतर एक वेगळा मार्ग त्यांच्याकडून स्वीकारला जातो. आज विद्यार्थी संघटना पहिल्या तर

त्याला पक्षीय असे स्वरूप आले आहे. प्रत्येक पक्षाचे विचाराने काम करणारी संघटना निर्माण झाली आहे. सहाजिकच त्यांच्यावर त्यांच्या पक्षाच्या विचारांचा प्रभाव पडतो. आणि मग राजकीय हेवेदावे सुरु होतात. आणि मुळातच आपण विद्यार्थ्यांसाठी आहोत आणि विद्यार्थ्यांचे प्रश्न, अडचणी आपल्या सोडवायचे आहेत याचा विसर पडतो. राजकीय क्षेत्रात म्हटलं तर तसेच, युवकांचा निवडणुकांच्या काळात वापर करून घेतला जातो. थोडक्यात त्यांच्याकडे बर वर ची कामे देऊन ती पैशाच्या आणि खाण्यापिण्याच्या प्रलोभनां मधून करून घेतली जातात, कारण त्या ठराविक काळानंतर तो युवक बऱ्याच अंशी व्यसनाधीन झालेला असतो. अशा युवकांचा बेरोजगारीचा प्रश्न मात्र सोडवला जात नाही. ना अशा युवकांना राजकीय क्षेत्रात स्थान मिळत नाही. त्यांच्या आयुष्याचा कुटुंबाचा विचार कोणीही करत नाही. राकारणात पदांची फील्डिंग आधीच लागलेली असते. त्यात त्यांना स्थान नसते. अशाप्रकारे लाखो युवक यात गुरफटलेले आहेत.

एकीकडे नवीन तंत्रज्ञान आले आहे जग जवळ आलंय, पण माणूस हरवलेला आहे. युवक इंटरनेट, मोबाईल, व्हाट्सअप, फेसबुक, इंस्टाग्राम, सोशल मीडियाचे जाळ्यात अडकलेला आहे. हवा तेवढा उपयोग न करता, नको तेवढा दुरुपयोग केला जातो. म्हणूनच या

युवाशक्तीला विधायक वळण लावणे किंवा देणे आवश्यक आहे. स्वामी विवेकानंद यांच्या विचारातून युवा पिढीला चांगला विचार मिळू शकतो. आणि त्यादृष्टीनेच युवापिढीनेही विवेकानंदांचे विचारांचा अंगीकार करायला हवा आहे. कृषी क्षेत्रातही आपण बघतो अगदी तरुण तरुण मुले शेतीच्या व्यवसायात तोटा येतो म्हणून आत्महत्या करतात. अर्थातच त्यांची वैचारिक क्षमता संपल्यामुळेच हे सगळे होत आहेत. विचारांची क्षिणता घालवणे हा त्यावर मोठा उपाय आहे. आणि ती सकारात्मक विचारातूनच घालवता येईल... त्या दृष्टीने विवेकानंदांचे विचार प्रेरणादायी आहेत....

सर्वांचे आदर्श निवडा आणि त्याप्रमाणे आयुष्य जगा. लाटाकडे नाही तर महासागराकडे पहा. दिवसातून एकदा तरी स्वतःची बोला नाहीतर तुम्ही जगातील सर्वोत्तम व्यक्तीला भेटायला मुकाल. काम काम आणि काम हे तुमच्या जीवनाचे ध्येय असले पाहिजे.

माझ्या भविष्यातील आशा तरुणांच्या चरित्रावर,बुद्धिमत्तेवर, त्यागावर, आणि इतरांची सेवा करण्यासाठी सर्वांच्या आज्ञाधारकतेवर अवलंबून आहेत, जे स्वतःचे आणि देशासाठी चांगले करतात.

आपल्या देशाला नायकांची

गरज आहे नायक बना. काम करणे तुमचे कर्तव्य आहे आणि मग सर्वजण तुमचे अनुकरण करतील.

उठा जागे व्हा आणि थांबू नका जोपर्यंत तुमचे ध्येय साध्य होणार नाही.

स्वतःला कमकुवत समजणे हे सर्वात मोठे पाप आहे.

अनुभव हा आपला सर्वोत्तम शिक्षक आहे जोपर्यंत जीवन आहे तोपर्यंत शिकत रहा.

महान कार्यासाठी महान त्याग करावा लागतो

एकावेळी एक गोष्ट करा आणि असे करताना आपला संपूर्ण आत्मा त्यात घाला आणि बाकी सर्व विसरा.

सत्य साठी काही सोडून द्याव, पण कोणासाठीही सत्य सोडू नये.

श्रुत्यातून विश्व निर्माण करण्याची जिद्द ज्याच्या अंगी असते तोच खरा कर्तृत्वन होय.

स्वतःचा हेतू प्रबळ ठेवा लोकांना जे बोलायचं असेल ते बोलू उद्या एक दिवस हीच लोक तुमचं गुणगान करतील. आत्मविश्वास वाढवायचा असेल तर स्वतःविषयीच्या सकारात्मक बाबींचे चिंतन सतत केले पाहिजे.

घर्षण केल्याशिवाय रत्न उजळत नाही त्याचप्रमाणे सातत्याने प्रयत्न केल्याशिवाय व्यक्ती कुशल होत नाही.

घडवण्यात आपला वेळ खर्च करा म्हणजे तुम्हाला इतरांना दोष द्यायला वेळच मिळणार नाही.

विचार करा काळजी करू नका नवीन कल्पनांना जन्म द्या.

कोणाची निंदा करू नका जर तुम्ही कोणाच्या मदतीसाठी साठी

हात पुढे करू शकत असाल तर नक्की करा, आणि जर शक्य नसेल

तर हात जोडा आणि त्यांना आशीर्वाद द्या। त्यांना त्यांच्या मागनि जाऊ द्या.

असं कधीच म्हणू नका की मी करू शकत नाही. कारण तुम्ही अनंत आहात तुम्ही कोणतीही गोष्ट करू शकता.

जे लोक नशीबावर विश्वास ठेवतात ती भीत्री असतात. जे स्वतःचे भविष्य स्वतः घडवतात तेच खरे कणखर असतात.

मनुष्यसेवा ही देवाची सेवा आहे शक्ती जीवन आहे तर निर्बलता मृत्यू आहे. विस्तार म्हणजे जीवन तर आकुंचन म्हणजे मृत्यु आहे. प्रेम जीवन आहे तर द्वेष मृत्यू आहे.

वारंवार देवाचे नाव घेतल्याने धार्मिक होत नाही. जी व्यक्ती सत्य कर्म करते ती धार्मिक असते. स्वामी विवेकानंदांचे विचार, तत्त्वज्ञान आणि शिकवण हे भारतातील महान सांस्कृतिक आणि पारंपरिक संपत्ती आहे. या विचारा सोबतच एक संकल्पना असते. जसे- युवाशक्ती ची जाणीव, युथ फॉर अ ड्रग फ्री वर्ल्ड, राष्ट्र उभारणीत युवा शक्तीचा वापर, युवक- नवीन भारताचा उत्साह. आणि त्यानुसार युवकांसाठी काही कार्य केले जाते. अर्थातच त्यात युवकांचा सहभाग अपेक्षित असतो. तरुणांना स्फूर्ती आणि प्रोत्साहन देण्यासाठी प्रत्येक वर्षी राष्ट्रीय युवा दिन साजरा करणे सुरू केले आहे. कार्यक्रम शाळा आणि महाविद्यालयातून मोठ्या प्रमाणात होणे आवश्यक आहे. व हे विचार

तर दुमडून त्यावर घालावा . नाहीतर दुसरा बटरपेपर त्यावर ठेवून त्याची भराभर लाटत जास्तीतजास्त पातळ होईल अशा पद्धतीने छोट्या छोट्या पोळ्या बनवाव्यात व मोठ्या ताटात पसरून ठेवाव्यात . थंड झाल्या की या पोळ्या मस्त खुसखुशीत होतात वैशिष्ट्य - गुळाच्या ऐवजी

साखर घालून सुद्धा अशीच चिक्की बनवता येते.बटरपेपरवर लाटून केल्यामुळे हि चिक्की तूप खूपच कमी लागत असल्यामुळे तूपकट होत नाही. आणि चिकटत नाही त्यामुळे ही चिक्की बनवणे अगदीच सोपे जाते आणि हव्या तश्शा पातळ बनतात त्यामुळे त्या जास्तच खुटखुटीत बनतात. लिक्विड ग्लुकोज मुळे चकाकी येते,काचेसारख्या ट्रान्सफरंट बनतात. हा घातला नाही तरी हक्रकत नसते. त्यामुळे चवीत फरक पडत नाही. पाक मात्र एकदम कडक करावा, म्हणजे चिक्की छान बनते. चला,, संक्रांतीच्या तयारीला लागा वआनंद लुटा.

पुस्तके घे. वाच आणि मोठा हो“ गाडीत बसून ते निघून गेले. १९८५ साली डॉ.न. म. जोशी यांनी लिहिलेल्या बाबासाहेबांच्या चरित्राला राज्यपुरस्कार मिळाला. डॉ. बाबासाहेबांच्या दोन खंडांचे अनुवाद डॉ. न. म. जोशी यांनी मराठीत केले आहेत. मुंबईच्या शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयाच्या प्राचार्य अॅना फर्नांडिस यांनी न.म. जोशी यांच्या मार्गदर्शनाखाली “डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांचे शैक्षणिक तत्त्वज्ञान“ या विषयावर पुणे विद्यापीठाची पीएच.डी. प्राप्त केली आहे. डॉ. न. म. जोशी उद्या म्हणजे ११ जाने. २०२६ रोजी ९१ व्या वर्षात पदार्पण करीत असताना लेखक, वाचक, वक्ते म्हणून कार्यरत आहेत. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यावर नवीन पुस्तक ते लिहित आहेत. ‘ डॉ बाबासाहेब आंबेडकर – दृष्टा विद्रोही’ हा वैचारिक ग्रंथ लवकरच ते प्रकाशित करीत आहेत. त्यांची ही या वयातही असलेली उर्जा नवीन पिढीने अंगिकारली पाहिजे.